

Альтернативна служба в США: правова інституціоналізація відмови від військової служби за переконаннями

Alternative Service in the United States: The Legal Institutionalization of Conscientious Objection to Military Service

Ярослав Котилко

Yaroslav Kotylko

доктор філософії з державного управління, заступник начальника Відділу юридичного забезпечення та правової аналітики, e-mail: y.kotylko@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3870-5431>

PhD (Public Adm.), Deputy Head of the Department of Legal Support and Legal Analytics, e-mail: y.kotylko@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3870-5431>

Державна служба України з етнополітики та свободи совісті, м. Київ, Україна

State Service of Ukraine for Ethnopolitics and Freedom of Conscience, Kyiv, Ukraine

Received: February 20, 2026 | Revised: February 27, 2026 | Accepted: February 28, 2026

УДК 342.731:355.23(73)

DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2026.16.1.4>

Мета роботи. Комплексний історико-правовий аналіз становлення та розвитку інституту відмови від військової служби за переконаннями (conscientious objection) у США та еволюції моделей альтернативної (невійськової та військової) служби як механізму забезпечення свободи совісті в умовах масового призову.

Метод дослідження. Застосовано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння), спеціально-юридичні методи (формально-юридичний, історико-правовий, метод тлумачення норм права), а також аналіз судової практики. Джерельну базу становлять федеральні закони про призов і селективну службу, підзаконні акти та адміністративні процедури Selective Service System, урядові звіти, матеріали релігійних і громадських організацій, а також рішення Верховного суду США.

Результати дослідження. У статті встановлено, що інституціоналізація альтернативної служби в США відбувалася через послідовне ускладнення правових критеріїв і адміністративних механізмів визнання відмовника за переконаннями у ключові періоди масової мобілізації. Показано, що у Першій світовій війні домінував підхід “обмеженого релігійного винятку” без сталої програми альтернативної служби. У Другій світовій війні сформувалася системна модель цивільної праці “національного значення” (CPS) у співпраці держави з “історичними мирними церквами”. У повоєнний період (Корейська війна) відбувся перехід від таборів до децентралізованої моделі цивільних призначень, а під час війни у В’єтнамі — якісна трансформація критеріїв від суто релігійного тесту до визнання морально-етичних переконань, що була закріплена судовою практикою Верховного суду США (Seeger, Welsh) із одночасним підтвердженням вимоги заперечення “війни в будь-якій формі” (Gillette). Завершенням епохи альтернативної служби як елементу мобілізаційної системи стало згортання призову та перехід США до добровільної армії у 1970-х роках.

Теоретична цінність дослідження: Розкрито американську модель альтернативної служби як продукт взаємодії релігійних традицій паціфізму, державної мобілізаційної політики та конституційно-правових гарантій свободи совісті. Визначено етапи еволюції інституту відмови від військової служби: від конфесійного винятку — до ширшого правового підходу, що враховує етичні переконання, та до завершення призовної парадигми.

Практична цінність дослідження: Результати можуть бути використані для вдосконалення нормативних і процедурних механізмів альтернативної служби в демократичних державах, зокрема для напрацювання критеріїв «щирості переконань», апеляційних процедур, прозорого переліку прийнятних видів цивільної служби та запобігання дискримінації відмовників.

Purpose. To provide a comprehensive historical and legal analysis of the formation and development of conscientious objection to military service in the United States in the twentieth century, as well as the evolution of alternative (non-military) service models as a mechanism for safeguarding freedom of conscience under conditions of mass conscription.

Method. The study employs general scientific methods (analysis, synthesis, generalization, comparison), special legal methods (formal-legal, historical-legal, interpretation of legal norms), and case-law analysis. The source base includes federal draft and selective service legislation, subordinate regulations and administrative procedures of the Selective Service System, governmental reports, materials of religious and civic organizations, and decisions of the U.S. Supreme Court.

Findings. The article establishes that the institutionalization of alternative service in the United States progressed through the gradual refinement of legal criteria and administrative mechanisms for recognizing conscientious objectors during key periods of mass mobilization. It is shown that during World War I the prevailing approach was a “limited religious exemption” without a stable alternative-service program; during World War II a systematic model of civilian labor of “national importance” (CPS) was formed in cooperation between the state and the “historic peace churches.” In the postwar period (Korean War), the system shifted from camps to a decentralized model of civilian assignments, and during the Vietnam War a qualitative transformation occurred—from a purely religious test to the recognition of moral and ethical convictions—consolidated by U.S. Supreme Court jurisprudence (Seeger, Welsh), while simultaneously reaffirming the requirement of opposition to “war in any form” (Gillette). The era of alternative service as an element of the mobilization system ended with the termination of the draft and the U.S. transition to an all-volunteer force in the 1970s.

Theoretical Implications. The study conceptualizes the American model of alternative service as a product of interaction between religious pacifist traditions, state mobilization policy, and constitutional and legal guarantees of freedom of conscience. It identifies the stages of the evolution of conscientious objection—from a denominational exemption to a broader legal approach accommodating ethical convictions, and finally to the end of the conscription paradigm.

Practical Implications: The findings may be used to improve legal and procedural mechanisms of alternative service in democratic states, including the development of criteria for assessing the “sincerity of beliefs,” appeal procedures, a transparent list of permissible forms of civilian service, and safeguards against discrimination of conscientious objectors.

Value of the Research: The research demonstrates that legitimate and effective alternative service requires a balance between a state’s

Цінність дослідження: Дослідження демонструє, що легітимна та ефективна альтернативна служба потребує балансу між оборонними потребами держави й правами людини, а також чіткої адміністративної інфраструктури цивільних призначень, здатної мінімізувати свавільність рішень і суспільну стигматизацію відмовників.

Тип статті: теоретична (історико-правова).

defense needs and human rights, as well as a clear administrative infrastructure for civilian assignments capable of minimizing arbitrariness in decision-making and reducing the social stigmatization of conscientious objectors.

Papertype: Theoretical (historical-legal).

Ключові слова: релігійні організації, свобода совісті, альтернативна (невійськова) служба, релігійні переконання, правове регулювання, національна безпека, національна оборона, військовий обов'язок, США.

Key words: Religious Organizations, Freedom Of Conscience, Alternative (Non-Military) Service, Religious Beliefs, Legal Regulation, National Security, National Defense, Military Service, USA.

Вступ

Сполучені Штати Америки неодноразово опинялися в умовах масштабної мобілізації людських ресурсів, що зумовлювало потребу в ефективній і легітимній системі призову. Водночас американський конституційно-правовий порядок, сформований у традиції англосаксонського права, передбачає високий рівень захисту індивідуальних свобод, зокрема свободи совісті та віросповідання. Саме на перетині державного обов'язку забезпечувати оборону і необхідності гарантувати права людини виникає та еволюціонує інститут відмови від військової служби за переконаннями (conscientious objection) та пов'язані з ним моделі альтернативної (невійськової та військової) служби.

Особливістю американської траєкторії є те, що первинним соціальним та ідейним підґрунтям відмови від участі у війні стали релігійні громади протестантської традиції, насамперед так звані "історичні мирні церкви" (квакери, меноніти, брати, п'ятидесятники), для яких пацифізм є складовою доктринальної ідентичності. Однак протягом XIX-XX століття, під впливом воєнних криз і суспільних трансформацій, інститут відмови від військової служби за переконаннями поступово виходить за межі суто конфесійного явища та набуває рис загального правового інституту, у межах якого враховуються також морально-етичні мотиви. Це підкреслює важливість не лише законодавчого регулювання, а й судової практики, яка відіграла визначальну роль у зміні критеріїв визнання відмовника та в уточненні меж свободи совісті в умовах обов'язку оборони.

Метою цієї статті є комплексний історико-правовий аналіз становлення та розвитку інституту відмови від військової служби за переконаннями у США у XX столітті та еволюції моделей альтернативної (невійськової) служби як механізму забезпечення свободи совісті в умовах масового призову. Дослідження охоплює ключові нормативні акти та адміністративні механізми, а також судові прецеденти Верховного суду США, що вплинули на критерії визнання відмовника. Особливу увагу приділено взаємодії держави з релігійними та громадськими організаціями, а також практичним формам альтернативної служби в різні періоди мобілізації. Результати дослідження можуть бути корисними для формування сучасних підходів до правового забезпечення альтернативної служби в демократичних державах.

Теоретичні основи дослідження

Теоретичні засади аналізу американської моделі альтернативної (невійськової) служби у XX столітті ґрунтуються на міждисциплінарному підході, що поєднує теорію прав людини, конституціоналізм, дослідження цивільно-військових відносин, публічне адміністрування та історико-правову перспективу. Центральною аналітичною рамкою виступає концепція балансу між обов'язком оборони та свободою совісті, у межах якої інститут відмови від військової служби за переконаннями (conscientious objection) розглядається як правовий механізм узгодження державної потреби в мобілізації із захистом фундаментальних прав індивіда.

Ключовим теоретичним положенням дослідження є розуміння свободи совісті як складової системи основоположних прав, що має особливу вагу в умовах державного примусу. У контексті США ця проблематика інтерпретується через призму конституційної

традиції захисту свободи віросповідання та переконань, а також через доктрину обмеження прав у надзвичайних умовах.

Важливим теоретичним компонентом є також концепція інституційного дизайну (institutional design), відповідно до якої правові й організаційні механізми призову та альтернативної служби відображають домінуючі суспільні цінності, політичні пріоритети та історичний досвід. Американська модель виявляє, що критерії визнання відмовника за переконаннями і практичні форми альтернативної служби змінювалися залежно від типу воєнного конфлікту, рівня суспільної підтримки війни, інтенсивності мобілізації та здатності адміністративної системи забезпечити справедливе і однакове застосування правил. Тому альтернативна служба у США аналізується як інститут, що еволюціонує в умовах напруження між централізацією мобілізаційної політики та федералізмом, тобто компетенціями федерального уряду і практиками місцевих призовних комісій.

Окрему увагу в теоретичній рамці приділено ролі релігійних рухів та “історичних мирних церков” як носіїв соціального капіталу й морального авторитету, що впливали на легітимацію інституту conscientious objection. У межах соціології релігії та політичної теорії релігійні громади розглядаються як актори публічної сфери, здатні формувати норми колективної поведінки та впливати на державну політику.

Дослідження спирається на історико-правовий підхід, який дозволяє відстежити еволюцію інституту відмови від військової служби за переконаннями через ключові воєнні етапи ХХ століття: Першу світову війну, Другу світову війну, Корейську та В’єтнамську війни. Важливою складовою теоретичного підґрунтя є аналіз судової практики як джерела доктринальних змін. У США саме рішення Верховного суду стали механізмом розширення або уточнення критеріїв conscientious objection, трансформували суто конфесійний підхід до ширшого розуміння морально-етичних переконань, але водночас зберігши принципову вимогу заперечення війни “в будь-якій формі”. Це дозволяє інтерпретувати судову практику як фактор інституційного розвитку, який коригує законодавчі конструкції відповідно до змін суспільних уявлень про свободу совісті та межі державного примусу.

Теоретичні основи доповнюються аналізом наукових праць з історії американської мобілізаційної політики, соціальної історії релігійного пацифізму, досліджень цивільної служби та праць, присвячених судовій доктрині свободи совісті.

Таким чином, обрана теоретична база дозволяє комплексно розкрити американську модель альтернативної (невійськової) служби як багатовимірний інститут, сформований взаємодією права, релігійної традиції, адміністративних практик і суспільних трансформацій. У підсумку це дає можливість не лише описати історичний розвиток альтернативної служби у США, а й пояснити її як інструмент демократичної стабільності, що забезпечує одночасно мобілізаційну спроможність держави та збереження фундаментальних прав людини.

Проблематика реалізації права на альтернативну (невійськову) службу в умовах війни вже ставала предметом дослідження українських науковців, зокрема С. Рабіновича, Б. Мохончука, В. Голуба, І. Пирого, М. Белової, В. Фрідманської, О. Білаш, Т. Карабіна, Я. Митровки, О. Олійника та інших. У цих працях переважно акцентовано увагу на аналізі національного законодавства та проблемах його застосування.

Постановка проблеми

Масова мобілізація у ХХ столітті поставила перед США складне завдання: забезпечити обороноздатність держави через систему загального призову та одночасно зберегти конституційні гарантії свободи совісті й віросповідання. У таких умовах інститут відмови від військової служби за переконаннями (conscientious objection) став одним із найбільш конфліктогенних елементів мобілізаційної політики: він безпосередньо торкався меж допустимого державного примусу, критеріїв доказування переконань, рівності громадян

перед законом і суспільної легітимності різних форм служіння державі. Відтак проблематика альтернативної (невійськової) служби у США є показовою не лише як історичний феномен, а як приклад постійного пошуку балансу між інтересами національної безпеки та правами людини в умовах воєнних викликів, що є особливо актуальною для України.

Проблема полягає в тому, що американська система правового регулювання відмови від військової служби формувалася нерівномірно та реактивно — переважно як відповідь на конкретні мобілізаційні кризи. У різні періоди ХХ століття США по-різному визначала підстави для звільнення від служби: від конфесійно обмеженого підходу, зосередженого на “історичних мирних церквах”, до ширшого трактування переконань, що охоплює морально-етичні позиції. Відсутність уніфікованих критеріїв і практична залежність рішень від місцевих призовних комісій у ранні періоди призводили до неоднакового застосування права та до конфліктів, включно з переслідуванням відмовників і криміналізацією їхньої поведінки. Таким чином, центральним науковим питанням є не лише опис наявних механізмів альтернативної служби, а з’ясування того, які правові та інституційні рішення забезпечували її легітимність і керуваність, а які — продукували дискримінацію та соціальну напругу.

Методологія дослідження

Методологічну основу дослідження становить комплекс взаємопов’язаних методів, що забезпечують системний і об’єктивний аналіз еволюції інституту відмови від військової служби за переконаннями (conscientious objection) та моделей альтернативної (невійськової) служби у США у ХХ столітті. Дослідження має історико-правовий характер і поєднує аналіз норм права, адміністративних процедур та судової практики у зв’язку з мобілізаційними кампаніями та суспільними трансформаціями.

Застосовано філософські методи: герменевтичний – для інтерпретації федеральних законів про призов і селективну службу та підзаконних актів; феноменологічний – для осмислення альтернативної служби як форми реалізації свободи совісті; синергетичний підхід – для аналізу взаємодії правових, релігійних і соціально-політичних чинників, що впливали на інституційне оформлення альтернативної служби.

Серед загальнонаукових методів використано: аналіз і синтез – для структурування джерельної бази; індукцію і дедукцію – при формулюванні узагальнень щодо зміни критеріїв визнання відмовника; порівняльний метод – для зіставлення регулювання в різні періоди ХХ століття (Перша і Друга світові війни, Корейська та В’єтнамська війни).

Застосовано також спеціальні методи: формально-юридичний – для дослідження змісту й логіки правових норм щодо статусу відмовника та альтернативної служби; історико-правовий – для реконструкції етапів розвитку інституту; аналіз судової практики – для оцінки впливу рішень Верховного суду США на тлумачення «релігійних» і морально-етичних переконань та меж conscientious objection.

Джерельну базу становлять федеральні нормативно-правові акти США, адміністративні процедури Selective Service System, судові рішення, урядові матеріали, а також наукові праці з історії мобілізаційної політики та свободи совісті.

Результати

Історія альтернативної (невійськової) служби у США починається ще з доби колоній. В багатьох північноамериканських колоніях усі дієздатні чоловіки зобов’язані були нести службу в місцевому ополченні. Однак члени низки християнських течій – передусім так званих “історичних мирних церков” (квакери, меноніти, Церква братів (гернгутери), п’ятидесятники тощо) – відмовлялися від військової служби з суто релігійних переконань. Спочатку колоніальна влада жорстко карала таких відмовників: їх таврували як еретиків, штрафували, піддавали фізичним покаранням, а їхнє майно конфісковували. Проте завзятість цих

миролюбних громад зрештою змусила суспільство й уряди окремих колоній шукати компроміс (Krehbiel). До середини XVIII століття більшість колоній уже мали закони, що звільняли “людей з сумлінням, яке не дозволяє брати до рук зброю” від військової повинності, – щоправда, за умови сплати спеціального податку або найму собі заміни для служби (Center on Conscience & War, 1992). Наприклад, колонії Род-Айленд, Північна Кароліна, Мериленд одними з перших дозволили квакерам та іншим пацифістам не служити в ополченні в обмін на грошові внески. Отже, ще задовго до незалежності в Північній Америці склалася практика, коли члени мирних релігійних течій могли “відкупитися” від військової служби шляхом фінансової підтримки оборонних заходів, не беручи безпосередньо до рук зброї (Hall M., 2016).

Війна за незалежність: від штрафів до першого національного закону

З початком Війни за незалежність (1775–1783) становище релігійних відмовників ускладнилося. Патріотично налаштована більшість населення вимагала від усіх чоловіків стати до зброї проти Британії, і небажання воювати трактувалося як брак патріотизму або навіть боягузтво. Тим не менш, навіть у розпал війни колоністи намагалися врахувати релігійні переконання “мирних релігійних організацій”. У липні 1775 року Континентальний конгрес ухвалив резолюцію (фактично перший загальнонаціональний акт про відмову від військової служби за переконаннями), де заявив, що не прагне насильницьки примушувати нікого братися за зброю всупереч вірі. Натомість конгрес закликав таких осіб робити грошові внески на підтримку спільної справи та допомагати Батьківщині в інший спосіб, сумісний з їх релігійними принципами (Center on Conscience & War, 1992). На практиці під час війни більшість менонітів і німецьких баптистів (братів) саме таким чином і чинили – сплачували воєнний податок або наймали собі заміну, щоб не служити особисто. Натомість квакери, вірні принципу не підтримувати війну взагалі, відмовлялися не тільки воювати, але й платити замість себе, через що їх штрафували та конфісковували майно за ухилення від служби. Деяких упертих пацифістів навіть насильно зтягували до війська: відомий випадок, коли 14 квакерів у Пенсильванії силоміць привели до табору ополчення і для “науки” прив’язали до їхніх тіл мушкети. Водночас окремі штати, де мешкало багато мирян (наприклад, Пенсильванія), запровадили свої механізми звільнення за переконаннями – від сплати підвищених відкупних сум до звільнення від служби на розсуд місцевої влади. Важливим прецедентом стало закріплення права на відмову від військової служби в конституціях кількох нових штатів США наприкінці війни: більшість з них прямо передбачала звільнення від призову для осіб, що заперечують війну з релігійних мотивів (зазвичай з умовою сплати збору або виставлення найманого замісника).

Ранній період США: законотворчі спроби і розширення поняття “совісті”

Після здобуття незалежності питання альтернативної служби залишалося актуальним. Джеймс Медісон у 1789 році запропонував включити до Білля про права спеціальну норму про свободу совісті щодо військової служби. В оригінальному проекті другої поправки ним пропонувалося додати слова: “але жодна особа, яка з релігійних міркувань скрупульозно ставиться до носіння зброї, не може бути примушена особисто проходити військову службу”. Цю пропозицію було спочатку схвалено в Палаті представників, але згодом Сенат відхилив її, і фінальний текст Другої поправки (1791) не містив згадки про відмовників. Через два місяці Конгрес обговорював окремий закон про організацію ополчення. Медісон знову запропонував звільнити від служби в міліції тих, “хто має сумлінні заперечення проти носіння зброї”, але і тут компромісом стало зобов’язання таких осіб наймати собі замісника за власний кошт. Таким чином, на рівні федерального закону закріпився підхід XIX століття: держава толерує релігійних пацифістів, але вимагає, щоб вони або послужили іншим чином, або сплатили еквівалент. Багато штатів у XIX ст. ухвалили аналогічні норми, що дозволяли мирянам відкупитися від військової повинності штрафом (Stentiford B., 2023).

Самих же війн у США після 1783 до середини XIX ст. було небагато, тому широкого застосування ці правила не мали. Війна 1812 року обійшлася без загального призову, а коли під час неї воєнний секретар Джеймс Монро запропонував впровадити перший федеральний закон про призов (1814 р.), Конгрес рішуче його відхилив. Опозиція до примусового набору тоді виходила не тільки від релігійних груп, а й від державників-лібералів. Деніел Вебстер, конгресмен від Нью-Гемпшира, назвав саму ідею примусового рекрутування “мерзенною доктриною”, що порушує Конституцію і “топче найдорогоцінніші права особистої свободи”. Цей виступ відображав ширшу тенденцію: поняття “конституційного сумління” щодо війни поступово виходило за межі вузьких релігійних громад. У середині XIX ст. в Америці зародилися і світські пацифістські ідеї. Так, письменник і філософ Генрі Девід Торо у 1846 р. відмовився платити податок, протестуючи проти війни США з Мексикою, і зазнав арешту. Його славнозвісний есей “Про громадянську непокору” обґрунтував право людини не виконувати закони, які суперечать совісті, – цей твір невдовзі став ідейним підґрунтям для багатьох наступних поколінь відмовників від військової служби з етичних чи політичних міркувань (Sullivan M., 1992). Таким чином, до початку Громадянської війни розуміння свободи совісті поширилося від суто релігійних заперечень до ширших пацифістських та гуманістичних поглядів у суспільстві.

Громадянська війна: формування моделі альтернативної служби

Громадянська війна 1861–1865 років стала першим масштабним випробуванням принципів альтернативної служби на національному рівні. В ході цієї війни США вперше запровадили загальний військовий призов. Конфедеративні Штати на Півдні вдалися до примусової мобілізації раніше (ще 1862 р.), а федеральний уряд Союзу (Півночі) – у 1863 році, ухваливши т. зв. Закон про набір (Enrollment Act). Обидві сторони спершу не передбачили широких винятків для релігійних відмовників. Натомість призовні закони дозволяли уникнути служби шляхом найму заміни або сплати грошової компенсації. У Конфедерації не було фіксованої “такси” за звільнення, тому ціна найманого рекрута зросла астрономічно, і фактично лише заможні могли скористатись цією опцією. На Півночі законом одразу передбачили фіксовану суму відкupu – 300 доларів, – що викликало суспільне обурення через “призов за гроші”, адже бідняки мусили йти на фронт, тоді як багаті платили і лишалися вдома. Несправедливість призову спричинила масові протести: у липні 1863-го Нью-Йорк охопили “призовні бунти”, коли протягом трьох днів озброєні заворушення паралізували місто і призвели до сотень жертв. Цей стихійний громадянський опір військовій повинності мав більше соціально-економічне підґрунтя, ніж пацифістське, але засвідчив, наскільки складно впроваджувати примусову службу в демократичному суспільстві (Kessler J., 2015).

Багато квакерів, менонітів та братів, вірячи в правоту справи Союзу (звільнення рабів), все ж не могли погодитися на участь у війні. Вони відмовлялися і воювати, і наймати замість себе когось іншого – адже таким чином все одно підтримували б кровопролиття. Спочатку призовні комісари ставилися до цього вороже: чимало пацифістів силоміць зарахували до армії, де їх намагалися примусити носити зброю або хоча б виконувати підпорядковані ролі. На Півдні, особливо коли становище Конфедерації погіршилося, мирних відмовників практично не визнавали – їх арештовували, кидали до дисциплінарних рот, а декого навіть піддавали тортурам і страчували за непокору. Натомість адміністрація президента Абрагама Лінкольна на Півночі поступово запровадила більш поблажливу політику. 1864 року Конгрес США вніс поправку до призовного закону, якою вперше офіційно визнав існування відмовників за релігійними переконаннями. Особам, що належали до перелічених “мирних” деномінацій (квакери, меноніти, німецькі баптисти-брати, адвентисти сьомого дня, п’ятидесятники та ін.), дозволили проходити небойову службу – переважно в санітарних частинах (польових госпіталях), або ж виконувати гуманітарну місію далеко від фронту (зокрема, працювати в школах для звільнених чорних рабів). Ця модель – альтернативна військова служба під

цивільним керівництвом – де-факто стала прообразом подальшої системи альтернативної служби у США. Саме Лінкольн наполягав, що совість цих людей слід поважати: за спогадами сучасників, він заявляв військовому міністру Стентону, що без пошани до релігійних переконань відмовників “Союз не може розраховувати на благословення небес” (Fox R., 1982). Завдяки цій гуманній політиці більшість офіційно визнаних відмовників Півночі було спрямовано на беззбройні ролі, хоча й під військовим командуванням.

Попри формальне визнання альтернативної служби, радикальні пацифісти (т. зв. абсолютні відмовники) не всі погоджувалися навіть на службу в лікарнях під віданням військових. Деякі з них продовжували чинити опір системі й після надання пільг. Збереглися щоденники квакера Сайруса Прінгля, якого призвали до війська, але він відмовився і воювати, і підкорятися будь-яким військовим наказам, і навіть служити санітаром. За це його з товаришами кинули до гауптвахти, морили голодом, прив’язували розп’ятим до землі на кілька годин – аж поки командири врешті усвідомили марність тиску. Подібні випадки жорстокого поводження не були поодинокими, хоча загальна кількість відмовників у Громадянську війну була невеликою – історики оцінюють її приблизно у 1500 осіб на всю країну. Втім, навіть такий незначний прошарок справив непропорційно великий вплив на суспільну думку. Вперше в американській пресі з’явилися заклики не обмежувати статус “совісних відмовників” лише членами декількох пільгових церков. Зокрема, впливовий журнал *Harper’s Weekly* у роки війни писав, що якщо вже визнавати право на відмову від служби з переконань, то слід робити це для всіх щирих пацифістів, незалежно від їхньої конфесії (Center on Conscience & War, 1992). Ця ідея випередила свій час – офіційно закон продовжував розрізняти “визнані” релігійні течії та інших громадян – але підґрунтя для майбутніх реформ було закладено.

Показово, що під час цієї ж війни найвища судова влада США стала на захист прав свободи совісті. Верховний суд США у справі “*Ex parte Milligan*” (1866) наголосив: навіть за умов війни конституційні свободи не втрачають чинності, окрім хіба що окремо передбаченої можливості призупинити *habeas corpus*. У рішенні Суду зазначено, що всі інші права, гарантовані Конституцією, мають залишатися “назавжди недоторканими”, а якщо хтось виправдовує повне нехтування громадянськими свободами воєнною необхідністю, то “країна, збережена ціною жертви всіх основних принципів свободи, не варта витрат на її збереження” (Supreme Court of the United States, 1866). Іншими словами, свобода совісті й базові права людини у США розглядалися як вищі цінності, які держава повинна поважати навіть у смертельній боротьбі.

Післявоєнні десятиліття та тенденції до 1914 року

Після завершення Громадянської війни призов на військову службу в США фактично призупинився. За відсутності великомасштабних конфліктів держава покладалася на добровольців. Наприклад, у війні з Іспанією 1898 року уряд звернувся з закликом про добровільний набір, і охочих вистачило, тому загальну мобілізацію не оголошували. Офіційно ж призовна система (Selective Service) залишалася частиною американського законодавства аж до 1970-х років, хоча й активувалася лише під час воєн. Наступний великий виклик – Перша світова війна – змусив США повернутися до практики масового призову у 1917 році. Напередодні цього, в перші десятиліття ХХ ст., пацифістський рух у країні набув нового розмаху. Ідеї миролюбності стали підтримувати значно ширші кола громадськості, зокрема жіночі організації та прогресивні політики. Виступи проти мілітаризму лунали навіть у Конгресі: показово, що перша жінка-конгресмен Джанет Ренкін у 1917 році відкрито голосувала проти оголошення війни і закликала шукати мирні рішення, хоч це й поставило хрест на її кар’єрі (Goossen R., 1997). Багато пересічних американців також сумнівалися в потребі вступати у європейську війну, і історики припускають: якби тоді провели референдум, то і участь у війні, і запровадження призову могли б не отримати підтримки більшості.

Втім, коли США таки опинилися втягнутими у світовий конфлікт, питання альтернативної служби знов постало дуже гостро. Закон про вибірковий призов 1917 року надав право не брати безпосередньої участі в боях лише вузькій категорії осіб – членам “загально визнаної релігійної організації, чиї принципи забороняють участь у війні”. Таким відмовникам дозволялося служити поза зоною бойових дій (наприклад, санітарами) (Gutiérrez E., 2014). Таким чином, держава фактично обмежила виняток лише представниками офіційно зареєстрованих пацифістських церков (квакерам, менонітам, братам, п’ятидесятникам та адвентистам). Усі інші, хто мав моральні чи політичні заперечення проти війни, до уваги не бралися – і це призвело до масових ув’язнень вже під час Першої світової.

Перша світова війна: селективний призов і рання інституціоналізація статусу “відмовника совісті” (1917–1918)

Вступ США у Першу світову війну у квітні 1917 року актуалізував для держави подвійне завдання: швидко сформувати масштабні мобілізаційні потоки та водночас мінімізувати соціальні конфлікти навколо примусового призову. Відповіддю стала модель федерального селективного призову, побудована на обов’язковій реєстрації та подальшій класифікації чоловіків призовного віку.

У воєнних умовах 1917–1918 років інститут “альтернативної служби” в сучасному розумінні (як цивільної служби поза військом) ще не був оформлений як самостійна правова конструкція. Натомість діяли форми заміни бойової участі, які залишали людину у системі військової служби: (1) небойова (noncombatant) служба у війську; (2) виконання робіт (furlough) у сільському господарстві чи промисловості, як “праця на користь війни” під військовою юрисдикцією; (3) залучення до медичних, відновлювальних або гуманітарних підрозділів, зокрема ініційованих пацифістськими середовищами.

Ключовою фігурою цього правового конфлікту став “відмовник совісті” (conscientious objector) — особа, для якої релігійні або інші глибокі переконання унеможливлювали участь у війні. Однак на початковому етапі держава тлумачила “совість” вузько: як конфесійну приналежність до “визнаної” пацифістської течії. Лише у 1918 році в практиці з’явилися обережні кроки до врахування індивідуальних переконань.

Правовою основою призову став Закон від 18 травня 1917 року — Selective Service Act, який запровадив механізм мобілізації та одночасно встановив рамки для відмови з мотивів совісті (An Act to authorize, 1917). Важливою відмінністю від практик часів Громадянської війни стала пряма заборона як “викупу” від служби, так і заміни себе “субститутом”: обов’язок мав виконуватися персонально, без можливості «компенсації» грошима чи наймом іншої особи.

Норма про “совість” була сконструйована як обмежене звільнення від служби зі зброєю, а не як звільнення від служби взагалі. По-перше, право не служити зі зброєю надавалося лише членам “well-recognized religious organization”, доктрина яких забороняє участь у війні “в будь-якій формі”. По-друге, навіть для цієї категорії закон не передбачав повного звільнення: особа підлягала виконанню обов’язків у небойовій ролі (noncombatant), яку визначав президент. Таким чином, правова конструкція від початку балансувала не між “служити/не служити”, а між “служити зі зброєю/служити без зброї”.

Організаційно модель призову була побудована як “керована децентралізація” (supervised decentralization): загальні правила формувались на федеральному рівні, тоді як рішення щодо індивідуальної класифікації ухвалювали місцеві призовні ради. Вони розглядали заяви про звільнення, відстрочки та класифікації, діючи в межах процедурного нагляду й апеляцій. Масштаб мережі був значним: під час Першої світової війни було створено 4 648 місцевих рад, які здійснювали реєстрацію, класифікацію, врахування економічних потреб (промисловість/сільське господарство), сімейних обставин і медичної придатності, а також організацію направлення призовників до навчальних центрів (World War I Draft). Закон передбачав цивільний характер цих

органів, на практиці їх формували з локально авторитетних осіб (посадовців, юристів, представників бізнесу, правоохоронців, медиків тощо).

Ця конструкція забезпечувала легітимацію рішень через “місцеве знання” та довіру до “своїх” людей, але водночас створювала ризик непослідовності: за відсутності чіткого переліку «визнаних» конфесій різні ради могли по-різному тлумачити як належність до “well-recognized” груп, так і щирість віри. Наслідком стала нерівномірність практики навіть у межах одного штату (Schleif, 2014).

Конституційні заперечення проти селективного призову були зняті Верховним судом США: у справі Selective Draft Law Cases (1918) підтверджено конституційність призову та право Конгресу визначати рамки статусу відмовника, зокрема пов’язувати його з релігійними категоріями (Selective Draft Law Cases, 1918). Це рішення закріпило домінування публічного інтересу мобілізації та надало державі широкі повноваження у визначенні умов компромісу для “совісних” категорій.

Разом із тим, найбільша практична проблема полягала не лише у вузькому визначенні “совісті”, а й у слабкій деталізації того, що саме мають робити особи, яких місцеві ради визнали відмовниками. Значну кількість таких призовників направляли до армійських таборів фактично “без узгодженого сценарію”, де вони потрапляли під тиск дисципліни та неформальних “перевиховних” практик. У результаті фіксується явище масового “відкликання” звільнення від бойової служби: узагальнено вказується, що близько 16 000 осіб, які мали сертифікат звільнення від бойової служби, у підсумку погодилися на бойову участь (Gutiérrez, 2014).

Під тиском правозахисних акторів, зокрема Бюро громадянських свобод, адміністрація почала коригувати політику. Ключовий злам відбувся у березні 1918 року: у практичних інструкціях з’явилась формула “religious or other conscientious scruples”, яка фактично відкривала можливість врахування не лише “релігійних” підстав. Відмовникам надавали можливість бути призначеними на noncombatant ролі із сертифікацією звільнення від бойової служби, тоді як відмова від небойових форм могла призводити до переслідування у військовому порядку.

Подальша ескалація конфлікту спричинила створення спеціального механізму перевірки. 1 червня 1918 року секретар війни Ньютон Д. Бейкер сформував Слідчу комісію (Board of Inquiry), до складу якої увійшли представники військової юридичної служби та академічно-правового середовища. У функціональному сенсі це був інструмент “аудиту щирості” (audit of sincerity): завданням було не стільки підтвердити право на переконання, скільки відмежувати щирі заперечення від симуляції й визначити прийнятний режим служби або поведіння. Детальний опис процедури залишив майор Волтер Гест Келлог у праці 1919 року (Kellogg, 1919). Показово, що для цієї категорії запроваджували й додаткові фільтри — зокрема психологічні огляди, покликані виявляти неузгодженості та альтернативні (невмотивовані переконаннями) причини відмов.

За результатами перевірок Комісія сформувала класифікацію, яка одночасно визначала “статус” і “маршрут” подальшої служби: від направлення на фермерські/промислові роботи або гуманітарні програми (зокрема Friends’ Reconstruction Unit) до небойової служби в армії, визнання нещирості або передачі на подальше розслідування (Kellogg, 1919). У цій логіці “альтернативність” виконувала насамперед адміністративну функцію: держава погоджувалася на відмову від бойового застосування лише за умови внеску в мобілізаційні потреби через небойову роль або контрольовану цивільну зайнятість.

Кожному претенденту на альтернативну службу присвоювалася одна з наступних категорій (за класифікацією 1918 року):

1-А. Визнаний щирим релігійним відмовником – рекомендовано звільнення від військової служби з відправленням на роботи в сільському господарстві або промисловості.

1-В. Визнаний щирим нерелігійним відмовником (тобто з особистих переконань) – рекомендовано звільнення та направлення на сільськогосподарські або промислові роботи.

1-С. Визнаний щирим відмовником совісті (релігійним чи ні), для якого рекомендовано звільнення від військової служби і зарахування до спеціального підрозділу “Friends’ Reconstruction Unit”.

2-А. Визнаний щирим відмовником від бойової служби, але таким, що не довів щирості відмови від небойової служби – рекомендовано призначити на нестройову (небойову) службу в армії.

2-В. Визнаний щирим відмовником, який згоден пройти нестройову службу – рекомендовано призначити на небойову службу (наприклад, у медичні підрозділи, обслуговування тощо).

2-С. Визнаний щирим відмовником, готовим служити у госпіталях медичного корпусу – такий зараховується саме до госпітальної служби реабілітації поранених.

3. Визнаний нещирим (таким, що симулює переконання) – підлягає призову і призначенню до будь-якої військової частини на загальних підставах.

4. Особа, щодо якої Комісія не змогла дійти висновку і рекомендувала відправити до форт-Лівенворт (військова в’язниця в Канзасі) для детальнішого розслідування.

5. Відмовник, що відкликав свої заперечення під час бесіди з Комісією – підлягає негайному призову на загальних засадах.

6. Особа, визнана хворою або непридатною за станом здоров’я для проходження перевірки – підлягає направленню до лікувального закладу.

7. Громадянин ворожої держави або нейтралітет – не підлягає призову (статус “alien enemy or neutral”).

8. Особа, щодо якої рекомендовано провести додаткову психіатричну експертизу і у разі підтвердження психічної непридатності – звільнити від служби.

9. Призовник, який відсутній у таборі, тож Комісія не мала змоги його опитати (наприклад, самовільно залишив місце служби).

10. Особа, проти якої вже порушено кримінальне провадження (за ухилення чи інший злочин) – Комісія не висловлює думки до рішення суду.

11. Особа, яка вже була віддана під військовий трибунал до прибуття Комісії – не підлягає перегляду (відбуває вирок) (Kellogg W, 1919).

Окремого значення для історії альтернативної служби набули організовані гуманітарні форми внеску. Friends’ Reconstruction Unit — квакерська ініціатива допомоги та відбудови у Франції — засвідчувала можливість легітимної “служби без зброї” у форматі організованого цивільного контингенту. Паралельно мережі квакерів інституціоналізували “альтернативи” через створення American Friends Service Committee, пов’язуючи свою появу з потребою відмовників у прийнятних формах служби (American Friends’ Reconstruction Unit, 1917).

У статистичному вимірі масив заяв про звільнення за переконаннями був значним: із десятків тисяч зареєстрованих заяв переважна частина отримувала формальне підтвердження на рівні місцевих рад, однак значна група з підтвердженим статусом усе одно потрапляла до армійського середовища, де діяли механізми тиску, що сприяли “конверсії” у бойову участь. Поряд із цим існувала і репресивна траєкторія: судові переслідування, ув’язнення та дисциплінарні практики щодо “абсолютистів” — тих, хто відмовлявся від будь-якої форми служби (Library of Congress). У суспільній пам’яті цей вимір закріпився через резонансні випадки жорстокого поводження й смертей у військовій пенітенціарній системі, що викликали додаткову хвилю дискусій та адвокації (Walker, 2012).

У підсумку досвід Першої світової війни оголив дві системні проблеми американської моделі: (1) вузьке й непослідовне трактування підстав “совісті” (залежність від релігійних категорій і різна практика на місцях); (2) відсутність сталої адміністративної інфраструктури

альтернативної служби поза військом, здатної одночасно підтримати мобілізаційні потреби та знизити соціальну напругу. Саме ці проблеми стали одним із чинників подальшої інституціоналізації більш формалізованих каналів класифікації та скерування відмовників у період 1940–1941 років, коли держава перейшла від “ад-хок” рішень і тимчасових комісій до більш стабільної моделі альтернативної служби як елементу мобілізаційної політики.

Друга світова війна: інституціоналізація альтернативної служби

Юридичною основою мобілізаційної політики США напередодні та в перші роки Другої світової війни став Selective Training and Service Act of 1940 (також відомий як законопроект Берка-Водсворта) — перший в історії США “мирний” акт загального призову, ухвалений ще до офіційного вступу країни у війну (Selective Training and Service Act, 1940). У частині статусу conscientious objector (відмовник за переконанням) цей закон закріпив принцип, який став визначальним для подальшої американської моделі: особа, яка “з огляду на релігійне виховання та вірування” сумлінно заперечує участь у війні в будь-якій формі, не повинна бути примушена до бойової служби. Водночас закон будував не “звільнення від обов’язку”, а перерозподіл обов’язку: якщо відмовник за переконанням підлягав мобілізації, його скеровували або на небойову службу у складі збройних сил, або — за сумлінної відмови і від небойових ролей — на “роботу національного значення під цивільним керівництвом”.

На відміну від моделі 1917 року, де “вхідним квитком” до статусу сумлінного відмовника часто була формальна належність до “визнаної” паціфістської конфесії, закон 1940 року змістив акцент на індивідуальну оцінку переконань, хоча критерій релігійної мотивації залишився центральним (Selective Training and Service Act, 1940). Таким чином, відбувся перехід від переважно конфесійної логіки до адміністративно-інституційної: держава визнавала можливість заперечення, але вимагала доведення його щирості та відповідності законодавчому стандарту.

Інституційно реалізація цього режиму була вбудована у роботу Selective Service System як мобілізаційного адміністратора. Першою ланкою ухвалення рішень залишалися місцеві призовні комісії, які здійснювали класифікацію зареєстрованих осіб та фіксували їхній статус у межах загальної призовної процедури; нормативне “рамкування” процедури забезпечувалося президентськими указами та підзаконним регулюванням (Roosevelt, 1940).

У практиці Другої світової війни домінували дві базові траєкторії для сумлінних відмовників:

небойова служба у складі збройних сил (традиційно позначалася як I-A-O: придатний до служби, але лише у небойовому статусі);

альтернативна цивільна служба під егідою Селективної служби (IV-E: придатний до робіт національного значення під цивільним керівництвом).

Саме в цей період держава чітко й офіційно закріпила два різні варіанти для відмовників за переконаннями: (а) служба у складі армії, але без носіння зброї (небойові посади), та (б) проходження служби поза армією — у вигляді цивільних робіт під цивільним керівництвом.

Ключовим інструментом для реалізації цивільного варіанту альтернативної служби стала програма Civilian Public Service (CPS). Її правове запровадження було забезпечене виконавчими актами, насамперед Executive Order 8675 від 6 лютого 1941 р., яким директору Селективної служби надали прямі повноваження визначати, організувати та контролювати виконання “робіт національного значення під цивільним керівництвом” для осіб, які з міркувань совісті відмовлялися не лише від бойової, а й від небойової служби в армії (Roosevelt, 1941).

За задумом державної політики CPS стала відповіддю на ключову проблему, що проявилася ще під час Першої світової війни: як забезпечити дисципліну мобілізації та корисний внесок у воєнні потреби, не примушуючи відмовника ставати частиною військової системи.

Практична реалізація програми розпочалася вже у 1941 році. Для швидкого розгортання мережі часто використовували готову інфраструктуру колишніх таборів Civilian Conservation Corps, що дозволило оперативнo масштабувати CPS (The National WWII Museum, n.d.).

Зміст робіт у CPS визначався як суспільно необхідний у воєнний час і спершу концентрувався на природоохоронних та господарських завданнях: лісogосподарські й протипожежні заходи, ґрунтозахисні програми, сільськогосподарські роботи, інші форми “тилового” забезпечення. Поступово спектр істотно розширився — зокрема, значна частина учасників CPS виконувала функції у психіатричних та інших медико-соціальних установах, де через мобілізацію виник структурний дефіцит персоналу (Taylor, Kanter & Ferri, 2009).

Управління програмою Civilian Public Service (CPS) мало гібридну (державно-громадську) модель. Формально CPS адмініструвалася Системою селективної служби як елемент мобілізаційної політики. Водночас у практичній площині істотну роль відігравали релігійні та пацифістські мережі історичних “мирних церков”, які забезпечували організаційну координацію таборів, взаємодію з федеральними органами, підбір місць служби, а також частково — побутову й матеріальну підтримку учасників.

Принциповою ознакою цієї моделі була відсутність стандартного державного грошового забезпечення, аналогічного військовому. Забезпечення проживання та повсякденних потреб учасників CPS часто здійснювалося за рахунок ресурсів громад, благодійних внесків і приватної допомоги, тоді як держава переважно виконувала функції нормативного регулювання, адміністративного контролю та визначення переліку робіт, що кваліфікувалися як “національно значущі”.

Такий інституційний дизайн мав чітке політико-правове призначення: альтернативна служба була закріплена як цивільна за суттю, щоб не перетворюватися на “військову службу в іншій формі” та водночас забезпечувати суспільно корисний внесок у воєнний час.

Американська практика 1940–1945 років була плюральною за механізмами реалізації й не зводилася до єдиного сценарію. Значна частина сумлінних відмовників погоджувалася на небойову службу у складі збройних сил (передусім у медичних та допоміжних підрозділах), тоді як інша частина виконувала цивільну альтернативну службу в межах програми Civilian Public Service (CPS). За узагальненими дослідницькими оцінками, у період Другої світової війни близько 11,5–12 тис. осіб проходили службу у статусі IV-E (CPS), тоді як приблизно 25 тис. перебували в категорії I-A-O (небойові ролі у війську), з урахуванням того, що облік I-A-O у різні періоди та юрисдикції міг бути менш однорідним (Taylor, Kanter & Ferri, 2009).

Паралельно існувала третя група — так звані “абсолютисти”, які відмовлялися не лише від бойової та небойової військової служби, але й від будь-якої форми участі в мобілізаційній системі. Значна частина таких осіб підлягала кримінальному переслідуванню та позбавленню волі. Це окреслює межі державного компромісу: право на сумлінну відмову визнавався як виняток із обов’язку носіння зброї, але не як підстава для повного звільнення від будь-яких обов’язків. Натомість воно слугувало юридичною підставою для трансформації військового обов’язку у передбачені законом альтернативні форми служби.

Корейська війна (1950–1953)

Після Другої світової війни у червні 1948 р. був ухвалений новий Selective Service Act, який формально відновлював призов і одночасно переглядав статус “відмовника за переконаннями”. Закон зберіг загальний принцип: призовник, що за “релігійним вихованням і переконанням” відмовляється брати участь у війні в будь-якому її вигляді, не підлягає бойовій службі. У ньому підкреслювалося, що таким переконанням має передувати віра у зв’язок із “Вищою Істотою”, яка накладає обов’язки вищі за будь-які людські, і не визнавалися виключно політичні, соціологічні, філософські або особисті моральні принципи (Military Selective Service Act, 1948). Законом передбачалося, що всі визнані відмовники за переконанням спочатку звільнялися від бойової служби без обов’язку будь-якого альтернативного внеску — тобто

фактично одержували повну відстрочку від будь-якої служби (як це було практично й після 1947 р.). У 1947–49 рр. така пільга застосовувалася масово: понад 8 500 осіб отримали статус відмовника за переконаннями і не проходили жодної альтернативної служби (Compilation of the Military, 2003).

Однак спалах Корейської війни та посилення мобілізації призвели до перегляду підходу. Новий Selective Service Act (1951), ухвалений у серпні 1951 р., скасував повне звільнення для “абсолютистів”. На додачу до бойової служби таким особам вже не гарантувалося відстрочення без умов. Натомість закон зобов’язав кожного визнаного відмовника за переконаннями проходити альтернативну цивільну службу строком 24 місяці, що відповідає тривалості стандартного двоохрічного призову. Інакше кажучи, від 1951 року жоден відмовник не звільнявся повністю: він мав або служити некомпатантом (санітаром тощо) у збройних силах, або виконувати призначені цивільні роботи на благо суспільства (Universal Military Training, 1951). Цей підхід продовжував традицію Другої світової війни, але в умовах холодної війни закріпив чітке розмежування між альтернативною військовою службою без зброї та альтернативною цивільною службою (Hemingray P.).

В § 4(j) закону 1951 року було закріплено формулювання: “Ніхто не може бути підданий бойовій підготовці чи службі, хто з релігійних переконань відмовляється від участі у війні в будь-якій формі”, однак з наступним уточненням: “релігійним” не вважаються суто політичні, соціологічні, філософські чи особисті моральні погляди. Далі закон наказує, що якщо місцева призовна комісія вважає рішення призовника щирим і підстави визнані, то такий громадянин — при призові до армії — “має бути зарахований на некомпатантську службу”. Якщо навіть некомпатантна служба за переконаннями неприйнятна, то замість призову він зобов’язаний виконати громадянську роботу на користь країни протягом строку, рівного двом рокам (періоду звичайної призовної служби). Закон зобов’язував Директора Системи призову (Selective Service) знаходити відповідні цивільні роботи, що “сприяють підтриманню національного здоров’я, безпеки чи інтересів держави”.

Попри те, що нормативні зміни 1951 року формально заклали новий порядок проходження альтернативної цивільної служби, реальне функціонування програми розпочалося лише у 1952 році. Державні органи свідомо не відновлювали табірну модель часів Другої світової війни (Civilian Public Service, CPS). Сучасні узагальнення вказують, що історичні “мирні церкви” негативно ставилися до повторного запровадження форматів, які сприймалися як надмірне “квазівійськове” втручання у життя відмовників, а також наголошували на зниженій доцільності таборової інфраструктури в умовах іншого масштабування призову та контингенту (порівняно з 1940-ми роками).

Інституційним стартом нової моделі став виконавчий акт президента Г. Трумена — Executive Order 10328 (1952), який визначив наглядові та координаційні механізми програми цивільної роботи замість мобілізації до війська. Відповідно до встановлених правил, осіб зі статусом conscientious objector спрямовували на роботу до державних або недержавних неприбуткових установ, діяльність яких мала суспільно корисний характер (благодійна допомога, охорона здоров’я, соціальний захист, освіта, науково-дослідні напрями). Нормативні приписи прямо забороняли призначення таких осіб до комерційних підприємств, аби уникнути приватної вигоди від примусової праці та зберегти публічний характер служби.

Окремо підкреслювався принцип територіальної нейтральності: за загальним правилом відмовників не мали залишати для проходження служби у власних місцевих громадах. Винятки допускалися лише у поодиноких випадках, коли конкретна зайнятість визнавалася такою, що відповідає “національним інтересам” (Executive Order 10328, 1952).

Нова модель альтернативної цивільної служби передбачала відносно високий рівень індивідуальної автономії для призовників зі статусом відмовника за переконаннями. Зокрема, особі дозволялося самостійно запропонувати місцевій призовній комісії до трьох варіантів

робіт (посад або установ), у яких вона готова проходити службу. Якщо принаймні один із запропонованих варіантів відповідав установленим критеріям суспільної корисності та допустимості (з урахуванням вимог щодо неприбутковості/публічного інтересу), комісія ухвалювала рішення про направлення на відповідне місце на фіксований строк 24 місяці.

Отже, альтернативна служба залишалася обов'язковою за тривалістю та правовою природою, однак у практичному вимірі значна частина відмовників (за оцінками, приблизно 80–85 %) фактично самостійно знаходила та обирала відповідні місця проходження служби, які надалі підлягали затвердженню органами Selective Service. На рівні штатів директори Селективної служби у 1951–1952 роках отримали повноваження формувати та оновлювати переліки придатних установ і погоджувати їх із регіональними потребами в залученні таких працівників (Executive Order 10420, 1952).

Реалізація альтернативної цивільної служби істотно варіювалася залежно від штату: частина штатів у певні періоди обмежувала або призупиняла прийом нових відмовників за переконаннями, тоді як інші вибудовували сталі механізми міжвідомчої координації та внутрішньої співпраці з приймаючими установами. Попри цю неоднорідність, емпірична картина є відносно однозначною: домінуючим сектором працевлаштування залишалася сфера охорони здоров'я, насамперед заклади психіатричної допомоги.

За різними оцінками, понад 80 % осіб, які проходили альтернативну службу як сумлінні відмовники, були спрямовані до лікарень та інших медичних установ, де виконували переважно низькокваліфіковані, фізично й емоційно виснажливі функції молодшого персоналу (санітарів, доглядальників, допоміжних працівників). Інша частина відмовників залучалася до соціально-орієнтованих і публічних сервісів: роботи в інтернатних закладах для людей похилого віку та осіб з інвалідністю, дитячих притулках, освітніх установах, на дослідних фермах, у науково-дослідних підрозділах та університетських структурах.

Окремі категорії учасників програми залучалися до федеральних проєктів або міжнародних гуманітарних ініціатив (зокрема пов'язаних із післявоєнною відбудовою), однак такі випадки мали обмежений масштаб і становили незначну частку від загальної кількості альтернативників.

На відміну від режиму таборів Другої Світової Війни, альтернативна служба 1952–1953 рр. була набагато лояльнішою. Відмовники офіційно переведені на працю за цивільним графіком: п'ятиденний робочий тиждень, стабільний фіксований строк – два роки, можливість офіційного отримання зарплатні (хоча й дуже низької) і відсутність ізоляції. Це значно покращило становище сумлінних відмовників.

Війна у В'єтнамі (1959–1975)

Війна у В'єтнамі (1959–1975) стала для США випробуванням іншого характеру, ніж попередні збройні конфлікти: антивоєнний рух і суспільний протест набули безпрецедентного масштабу, що істотно вплинуло на функціонування системи призову. У цих умовах помітно зросла як кількість заяв про визнання статусу відмовника за переконаннями, так і поширеність різних практик ухилення від військової повинності.

За наявними оцінками, протягом війни близько 170 000 призовників отримали офіційний статус сумлінного відмовника, тоді як приблизно 300 000 заявникам було відмовлено у його наданні. Паралельно, у другій половині 1960-х — на початку 1970-х років, за підрахунками дослідників, понад пів мільйона чоловіків у той чи інший спосіб уникали призову. Частина з них залишила країну, через виїзд до Канади, а також до окремих європейських держав (у літературі трапляються оцінки в межах 60–100 тис. осіб). Значна кількість ухилантів при цьому перебувала всередині США, використовуючи механізми відстрочок (навчання, сімейні обставини, стан здоров'я тощо) або переховуючись від викликів призовних органів.

Важливим індикатором системної напруги стало зростання обсягів кримінальних справ про ухилення від мобілізації. Протягом війни орієнтовно 210 000 випадків ухилення було передано до Міністерства юстиції для подальшого провадження, однак фактична кількість вироків залишалася значно нижчою, що свідчило про обмеженість спроможностей правозастосування в умовах масового характеру порушень. Динаміка переслідувань істотно змінилася: якщо у 1965 р. йшлося про кількості справ, то у 1972 р. — вже про десятки тисяч (Military Selective Service, 1967).

Важливо, що у порівнянні з попередніми війнами рівень засуджень різко знизився: якщо в 1967 р. близько 75 % підсудних визнавалися винними і 89 % із них отримували тюремні строки, то до 1974 р. серед звинувачених осіб вирокі були винесені всього у 17 % випадків, й лише 9 % із них відбули ув'язнення. До того ж, паралельно розроблялися програми амністії для дрібних правопорушників і тих, хто вже відбув покарання (Military Selective Service, 1971).

З огляду на масштаби звільнень і відстрочок, до початку 1970-х років система Selective Service фактично втратила стабільність: кількість осіб, звільнених від призову (включно із сумлінними відмовниками), почала перевищувати кількість мобілізованих новобранців, що стало одним із чинників делегітимації та подальшої трансформації призовної моделі (Selective Service System).

Попри антивоєнний контекст, формально діяв механізм альтернативної служби, закладений раніше. Зазвичай статус сумлінного відмовника отримували переважно члени традиційно “мирних церков” (квакери, меноніти, п’ятидесятники, Свідки Єгови тощо). Проте в середині 1960-х Верховний Суд США радикально розширив цей статус. У справі *United States v. Seeger* (1965) суд ухвалив, що предметом захисту законодавства є не стільки формальна віра в “Вищу Істоту”, скільки щирі погляди, які займають у житті людини таке ж місце, як релігійні переконання. Тому справа Верховний Суд дозволив визнати сумлінних відмовників індивідів з глибокими секулярними моралістськими переконаннями. (*United States v. Seeger*, 1965), встановивши, що: “Чисто моральні чи етичні переконання” щодо війни можуть прирівнюватися до релігійних (*Welsh v. United States*, 1970). Таким чином, після цих рішень стало можливим отримати статус сумлінного відмовника на підставі глибоких моральних чи пацифістських ідей, навіть без належності до церкви. Водночас Суд обмежив це право у справі *Gillette v. United States* (1971) зазначивши, що сумлінний відмовник повинен об’єктивно заперечувати всі війни загалом – заперечення лише однієї конкретної війни (вибірковий пацифізм) не дає статусу сумлінної відмови (*Gillette v. United States*, 1971). Ця лінія судової практики сформувала сучасне тлумачення сумлінного відмовника як особи, що відмовляється від участі у війні чи носіння зброї “з огляду на моральні чи релігійні переконання”, але завжди у контексті заперечення усіх збройних конфліктів.

На практиці багато сумлінних відмовників отримували класифікацію “I-A-O” і служили у медичних та допоміжних підрозділах (санітарами), або ж відбували цивільну службу у лікарнях, домах престарілих, соціальних установах тощо (клас IV-E) (*The Selective Service*, 2019). Зазвичай такі альтернативники працювали на п’ятиденному тижні з фіксованим дворічним строком і отримували мінімальну платню. Через велику потребу на добровольців в охороні здоров’я більшість із них опинилися саме в лікарнях (включно з психіатричними). Для цих людей умови служби були набагато кращими, ніж в таборах CPS під час Другої світової: вони працювали, отримували хоч невелику зарплатню і по завершенні двох років могли повернутися до звичайного життя. Врешті-решт великий призов під час В’єтнамської війни було поступово згорнуто: 27 січня 1973 р. відбулася остання лотерея для призову, 1 липня 1973 р. закон про призов не продовжили, і у 1974–1975 рр. армію США перевели на контрактну основу (*Annual report*, 1975).

Висновки

Американська модель альтернативної (невійськової) служби у ХХ столітті демонструє послідовну еволюцію від обмеженого “винятку” для вузького кола релігійних пацифістів до відносно сталого інституту, що виконує подвійну функцію: з одного боку — забезпечує обороноздатність держави через залучення людського ресурсу, з іншого — гарантує реалізацію свободи совісті у найскладніших умовах масової мобілізації. Показово, що найбільші кризові точки для США виникали саме тоді, коли держава намагалася “вирішувати” проблему відмовників силовими або принизливими практиками (особливо у Першу світову війну), або коли критерії надання статусу були нечіткими й залежали від локальної дискреції. Натомість інституційна стабільність формувалася через уніфікацію процедур, створення механізмів апеляції та поступове розширення правового розуміння переконань, які можуть бути підставою для відмови від військової служби зі зброєю.

У період Другої світової війни та Корейської війни США виробили ключовий принцип, важливий для правової держави у стані війни: відмова від служби зі зброєю не означає відмову від обов'язку служіння суспільству. Саме тому альтернативна служба стала механізмом “переведення конфлікту” із площини криміналізації та репресій у площину керованої державної політики. Водночас американський досвід показав і межі: надмірно каральні або принизливі форми альтернативної служби стимулюють ухилення й фальсифікації, тоді як модель еквівалентності обов'язку (порівнюваність тривалості та суспільної користі) формує прийнятність і для держави, і для суспільства. Важливо, що під час Корейської війни США свідомо відмовилися від табірної моделі й перейшли до більш “цивільної” організації праці — як відповіді на ризики стигматизації та сприйняття альтернативної служби як форми покарання.

Період війни у В'єтнамі продемонстрував іншу фундаментальну закономірність: коли війна стає політично й морально контроверсійною, система призову без чітких і справедливих правових “запобіжників” породжує масові ухилення, судові конфлікти та втрату легітимності державної політики. Саме тому вирішальну роль відіграли судові підходи, які розширили розуміння свободи совісті — від виключно “релігійної віри у Вищу істоту” до глибоких морально-етичних переконань, що займають у житті людини визначальне місце. Для України цей досвід є вагомим сигналом: відсутність механізмів альтернативної служби (як невійськової, так і альтернативних форм виконання оборонного обов'язку без зброї) під час війни неминує підсилити суспільну напругу та конфліктогенність у суспільстві. Як наслідок, зростає ризик криміналізації сумлінних переконань, збільшення кількості “в'язнів совісті” і випадків зловживань. Також посилюються репутаційні та правові виклики у взаєминах з європейськими інституціями, для яких питання свободи совісті та пропорційності обмежень прав людини має принципове значення в контексті євроінтеграційного процесу.

З огляду на російсько-українську війну, досвід США є релевантним передусім як приклад інституціоналізації балансу між потребами оборони й правами людини. Для України ключовими практичними висновками є: (1) необхідність нормативно адаптувати альтернативну службу до умов воєнного стану, щоб уникнути наявного правового вакууму; (2) запровадити єдині стандарти оцінки щирості переконань і прозорі процедури з апеляцією та уніфікацією практики; (3) визначити перелік “робіт національного значення” (медицина, соціальний догляд, цивільний захист, критична інфраструктура, гуманітарна логістика) як елемент загальної стійкості держави; (4) закріпити принцип еквівалентності обов'язку без каральності, оскільки дискримінаційні моделі стимулюють нелегальні стратегії. У підсумку американська історія показує: альтернативна (невійськова) служба під час війни може бути не “слабкістю”, а інструментом підсилення держави — за умови, що вона юридично чітка, процедурно справедлива та організаційно корисна для суспільства.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

- American Friends' Reconstruction Unit. (1917). Bulletin on "L'Equipe Reconstruction" / The Unit (No. 1). (Hosted by American Friends Service Committee). URL: https://afsc.org/sites/default/files/documents/Bulletin%20on%20L%27Equipe%20Reconstruction%20-%20No.%201%20-%201917_0.pdf
- An Act to authorize the President to increase temporarily the Military Establishment of the United States. (1917). United States Statutes at Large, 40 Stat. 76 (Pub. L. No. 65–12). URL: <https://govtrackus.s3.amazonaws.com/legislink/pdf/stat/40/STATUTE-40-Pg76.pdf>
- Annual report of the Director of Selective Service. Berkeley Law Library (LawCat) Selective Service System. (1975). – bibliographic record. URL: <https://lawcat.berkeley.edu/record/223989>
- Center on Conscience & War. (1992). The Heritage of American Objectors: Conscience Since Colonial Times. Blog. URL: <https://centeronconscience.org/heritage-american-objectors/>
- Conscientious Objectors. World War I: American Experiences (Exhibition). Library of Congress. (n.d.). URL: <https://www.loc.gov/exhibitions/world-war-i-american-experiences/about-this-exhibition/over-here/raising-an-army/conscientious-objectors/>
- Executive Order 10328 – Prescribing Regulations Relating to Civilian Work in Lieu of Induction. (1952). Truman, H. S. The American Presidency Project (UC Santa Barbara). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-10328-prescribing-regulations-relating-civilian-work-lieu>
- Executive Order 10420 – Amending the Selective Service Regulations Relating to Civilian Work in Lieu of Induction. Truman, H. S. (1952). The American Presidency Project (UC Santa Barbara). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-10420-amending-the-selective-service-regulations-relating>
- Executive Order 8570 — Selective Service Regulations. (1940). Roosevelt F. D. (The American Presidency Project (Gerhard Peters & John T. Woolley, eds.). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-8570-selective-service-regulations>
- Executive Order 8675 — Authorizing the Director of Selective Service to Establish or Designate Civilian Work Contributing to the Maintenance of the National Health, Safety, or Interest. (1941). Roosevelt, F. D. The American Presidency Project (Gerhard Peters & John T. Woolley, eds.). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-8675-authorizing-the-director-selective-service-establish-or-designate>
- Fancher, A. The Condemnation of the Forgotten: Conscientious Objectors and the World War Two Era. (Blog). URL: <https://ycphistpolisci.com/the-condemnation-of-the-forgotten-conscientious-objectors-and-the-world-war-two-era/>
- Fox, R. P. (1982). Conscientious Objection to War: The Background and a Current Appraisal. Cleveland State Law Review, 31, 77. URL: <https://engagedscholarship.csuohio.edu/clevstlrev/vol31/iss1/7>
- Galvin, B. (2019). Conscientious Objection to the Korean War. The Reporter for Conscience' Sake, 76. The Center on Conscience and War. URL: https://www.centeronconscience.org/files/Reporter_2019.pdf
- Gillette v. United States, 401 U.S. 437. U.S. Selective Service System (case summary in "Conscientious Objectors"). United States Supreme Court. (1971). URL: <https://www.sss.gov/conscientious-objectors/>

- Goossen, R. W. (1997). *Women Against the Good War: Conscientious Objection and Gender on the American Home Front, 1941–1947*. University of North Carolina Press.
- Gutiérrez, E. A. (2014). *Between Acceptance and Refusal – Soldiers’ Attitudes Towards War (USA). 1914-1918*. International Encyclopedia of the First World War (Freie Universität Berlin). DOI: 10.15463/ie1418.10215. URL: <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/between-acceptance-and-refusal-soldiers-attitudes-towards-war-usa/>
- Haile, A. (2022). *Reconsidering Selective Conscientious Objection*. University of Richmond Law Review, 52, 831. URL: <https://scholarship.richmond.edu/lawreview/vol52/iss4/4>
- Hall, M. D. (2016). *A History of Accomodating Religious Objections to War*. Learn Liberty. URL: <https://www.learnliberty.org/blog/a-history-of-accomodating-religious-objections-to-war/>
- Hemmingray, P. *Conscientious Objection in North America (11)*. Tidings (Tidings Publishing Committee). URL: <https://tidings.org/resources/conscientious-objection-in-north-america-11/>
- Kellogg, W. G. (1919). *The Conscientious Objector*. Boni and Liveright. (Internet Archive). URL: https://archive.org/stream/conscientiousobj00kellrich/conscientiousobj00kellrich_djvu.txt
- Kessler, J. K. (2015). *A War for Liberty: On the Law of Conscientious Objection*. In M. Geyer & A. Tooze (Eds.), *The Cambridge History of the Second World War, Vol. 3: Total War: Economy, Society and Culture*. Cambridge University Press. URL: https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/2533
- Krehbiel, N. A. *Conscientious Objection. The Civilian Public Service Story (CPS Archive), Mennonite Central Committee*. URL: <https://stcpsarchive.z9.web.core.windows.net/cpsarchive/storybegins/krehbiel/conscientious-objection.htm>
- Military Selective Service Act (P.L. 80–759, Approved June 24, 1948 (62 Stat. 604))*. United States Congress. (1948). *Compilation of the Social Security Laws (Social Security Administration)*. URL: https://www.ssa.gov/OP_Home/comp2/F080-759.html
- Military Selective Service Act Amendments of 1971. (1971)*. United States Congress. Berkeley Law Library (LawCat) – bibliographic record. URL: <https://lawcat.berkeley.edu/record/193212>
- Military Selective Service Act of 1967 (1967)*. (P.L. 90–40; 81 Stat. 100). United States Congress. GovInfo (U.S. Government Publishing Office). URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-81/pdf/STATUTE-81-Pg100.pdf>
- Opposition to War: An Encyclopedia of U.S. Peace and Antiwar Movements. (2018)*. Bloomsbury Publishing. Bloomsbury Publishing. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Opposition_to_War/xOTNEAAAQBAJ
- Schleif, L. (2014). *Conscientious Objectors. 1914-1918-online*. International Encyclopedia of the First World War (Freie Universität Berlin). DOI: 10.15463/ie1418.10259. URL: <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/conscientious-objectors/?format=pdf>
- Selective Draft Law Cases (Arver v. United States), 245. (1918)*. U.S. United States Supreme Court. 366. U.S. Reports. URL: <https://tile.loc.gov/storage-services/service/ll/usrep/usrep245/usrep245366/usrep245366.pdf>
- Selective Service System (2003)*. Office of the General Counsel. *Compilation of the Military Selective Service Act (50 U.S.C. App. 451 et seq.)*. URL: <https://www.sss.gov/wp-content/uploads/2020/03/MSSA-2003.pdf>
- Selective Service System. Conscientious Objectors*. U.S. Selective Service System. URL: <https://www.sss.gov/conscientious-objectors/>
- Selective Training and Service Act of 1940. (1940)*. United States Statutes at Large, ch. 720, Pub. L. No. 76–783, 54 Stat. 885 (September 16, 1940). URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-54/pdf/STATUTE-54-Pg885-2.pdf>
- Stentiford, B. M. (2023). *Selective Service Before the All-Volunteer Force*. Military Review (November–December 2023). URL: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/November-December-2023/Selective-Service/>

- Sullivan, M. P. (1992). Conscientious Objection in an All-Volunteer Military: An Impermissible Accommodation of Religious Freedom? *Mercer Law Review*, 43(2), Article 8. URL: https://digitalcommons.law.mercer.edu/jour_mlr/vol43/iss2/8
- Supreme Court of the United States. *Ex parte Milligan*. (1866). 71 U.S. (4 Wall.) 2. Teaching American History (Ashbrook Center). URL: <https://teachingamericanhistory.org/document/ex-parte-milligan-2>
- Taylor, S. J., Kanter, A., & Ferri, B. A. (2009). *Acts of Conscience: World War II, Mental Institutions, and Religious Objectors*. Syracuse University Press. (JSTOR). URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1j5d899>
- Conscientious Objectors and the Civilian Public Service. The National WWII Museum (New Orleans). URL: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/conscientious-objectors-civilian-public-service>
- The Selective Service System and Draft Registration: Issues for Congress (R44452). (2021). Congressional Research Service. (Updated version). URL: https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R44452/R44452.17.pdf
- United States v. Seeger, 380 U.S. 163. FindLaw (case text). United States Supreme Court. (1965). URL: <https://caselaw.findlaw.com/court/us-supreme-court/380/163.html>
- Universal Military Training and Service Act (P.L. 82–51; 65 Stat. 75). United States Congress. (1951). Congress.gov (Library of Congress). URL: <https://www.congress.gov/82/statute/STATUTE-65/STATUTE-65-Pg75.pdf>
- Walker, S. (2012). *The Birth of the Civil Liberties Bureau and the National Civil Liberties Bureau, 1917–1919*. University Archives, Princeton University Library. URL: <https://universityarchives.princeton.edu/2012/09/the-birth-of-the-civil-liberties-bureau-and-the-national-civil-liberties-bureau1917-1919/>
- Welsh v. United States, 398 U.S. 333. U.S. Reports (GovInfo) United States Supreme Court. (1970). URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USREPORTS-398/pdf/USREPORTS-398-333.pdf>
- World War I Draft Registration. National Archives (U.S.). URL: <https://www.archives.gov/research/military/ww1/draft-registration>

References

- American Friends' Reconstruction Unit. (1917). Bulletin on "L'Equipe Reconstruction" / The Unit (No. 1). (Hosted by American Friends Service Committee). URL: https://afsc.org/sites/default/files/documents/Bulletin%20on%20L%27Equipe%20Reconstruction%20-%20No.%201%20-%201917_0.pdf
- An Act to authorize the President to increase temporarily the Military Establishment of the United States. (1917). United States Statutes at Large, 40 Stat. 76 (Pub. L. No. 65–12). URL: <https://govtrackus.s3.amazonaws.com/legislink/pdf/stat/40/STATUTE-40-Pg76.pdf>
- Annual report of the Director of Selective Service. Berkeley Law Library (LawCat) Selective Service System. (1975). – bibliographic record. URL: <https://lawcat.berkeley.edu/record/223989>
- Center on Conscience & War. (1992). *The Heritage of American Objectors: Conscience Since Colonial Times*. Blog. URL: <https://centeronconscience.org/heritage-american-objectors/>
- Conscientious Objectors. World War I: American Experiences (Exhibition). Library of Congress. (n.d.). URL: <https://www.loc.gov/exhibitions/world-war-i-american-experiences/about-this-exhibition/over-here/raising-an-army/conscientious-objectors/>
- Executive Order 10328 – Prescribing Regulations Relating to Civilian Work in Lieu of Induction. (1952). Truman, H. S. The American Presidency Project (UC Santa Barbara). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-10328-prescribing-regulations-relating-civilian-work-lieu>
- Executive Order 10420 – Amending the Selective Service Regulations Relating to Civilian Work in Lieu of Induction. Truman, H. S. (1952). The American Presidency Project (UC Santa Barbara).

- URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-10420-amending-the-selective-service-regulations-relating>
- Executive Order 8570 — Selective Service Regulations. (1940). Roosevelt F. D. (The American Presidency Project (Gerhard Peters & John T. Woolley, eds.). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-8570-selective-service-regulations>
- Executive Order 8675 — Authorizing the Director of Selective Service to Establish or Designate Civilian Work Contributing to the Maintenance of the National Health, Safety, or Interest. (1941). Roosevelt, F. D. The American Presidency Project (Gerhard Peters & John T. Woolley, eds.). URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-8675-authorizing-the-director-selective-service-establish-or-designate>
- Fancher, A. The Condemnation of the Forgotten: Conscientious Objectors and the World War Two Era. (Blog). URL: <https://ycphistpolisci.com/the-condemnation-of-the-forgotten-conscientious-objectors-and-the-world-war-two-era/>
- Fox, R. P. (1982). Conscientious Objection to War: The Background and a Current Appraisal. *Cleveland State Law Review*, 31, 77. URL: <https://engagedscholarship.csuohio.edu/clevstlrev/vol31/iss1/7>
- Galvin, B. (2019). Conscientious Objection to the Korean War. The Reporter for Conscience' Sake, 76. The Center on Conscience and War. URL: https://www.centeronconscience.org/files/Reporter_2019.pdf
- Gillette v. United States, 401 U.S. 437. U.S. Selective Service System (case summary in "Conscientious Objectors"). United States Supreme Court. (1971). URL: <https://www.sss.gov/conscientious-objectors/>
- Goossen, R. W. (1997). *Women Against the Good War: Conscientious Objection and Gender on the American Home Front, 1941–1947*. University of North Carolina Press.
- Gutiérrez, E. A. (2014). Between Acceptance and Refusal – Soldiers' Attitudes Towards War (USA). 1914-1918. *International Encyclopedia of the First World War* (Freie Universität Berlin). DOI: 10.15463/ie1418.10215. URL: <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/between-acceptance-and-refusal-soldiers-attitudes-towards-war-usa/>
- Haile, A. (2022). Reconsidering Selective Conscientious Objection. *University of Richmond Law Review*, 52, 831. URL: <https://scholarship.richmond.edu/lawreview/vol52/iss4/4>
- Hall, M. D. (2016). A History of Accommodating Religious Objections to War. *Learn Liberty*. URL: <https://www.learnliberty.org/blog/a-history-of-accomodating-religious-objections-to-war/>
- Hemingray, P. Conscientious Objection in North America (11). *Tidings* (Tidings Publishing Committee). URL: <https://tidings.org/resources/conscientious-objection-in-north-america-11/>
- Kellogg, W. G. (1919). The Conscientious Objector. *Boni and Liveright*. (Internet Archive). URL: https://archive.org/stream/conscientiousobj00kellrich/conscientiousobj00kellrich_djvu.txt
- Kessler, J. K. (2015). A War for Liberty: On the Law of Conscientious Objection. In M. Geyer & A. Tooze (Eds.), *The Cambridge History of the Second World War, Vol. 3: Total War: Economy, Society and Culture*. Cambridge University Press. URL: https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/2533
- Krehbiel, N. A. Conscientious Objection. *The Civilian Public Service Story* (CPS Archive), Mennonite Central Committee. URL: <https://stcpsarchive.z9.web.core.windows.net/cpsarchive/storybegins/krehbiel/conscientious-objection.htm>
- Military Selective Service Act (P.L. 80–759, Approved June 24, 1948 (62 Stat. 604)). United States Congress. (1948). *Compilation of the Social Security Laws* (Social Security Administration). URL: https://www.ssa.gov/OP_Home/comp2/F080-759.html
- Military Selective Service Act Amendments of 1971. (1971). United States Congress. *Berkeley Law Library* (LawCat) – bibliographic record. URL: <https://lawcat.berkeley.edu/record/193212>

- Military Selective Service Act of 1967 (1967). (P.L. 90–40; 81 Stat. 100). United States Congress. GovInfo (U.S. Government Publishing Office). URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-81/pdf/STATUTE-81-Pg100.pdf>
- Opposition to War: An Encyclopedia of U.S. Peace and Antiwar Movements. (2018). Bloomsbury Publishing. Bloomsbury Publishing. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Opposition_to_War/xOTNEAAAQBAJ
- Schleif, L. (2014). Conscientious Objectors. 1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War (Freie Universität Berlin). DOI: 10.15463/ie1418.10259. URL: <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/conscientious-objectors/?format=pdf>
- Selective Draft Law Cases (Arver v. United States), 245. (1918). U.S. United States Supreme Court. 366. U.S. Reports. URL: <https://tile.loc.gov/storage-services/service/ll/usrep/usrep245/usrep245366/usrep245366.pdf>
- Selective Service System (2003). Office of the General Counsel. Compilation of the Military Selective Service Act (50 U.S.C. App. 451 et seq.). URL: <https://www.sss.gov/wp-content/uploads/2020/03/MSSA-2003.pdf>
- Selective Service System. Conscientious Objectors. U.S. Selective Service System. URL: <https://www.sss.gov/conscientious-objectors/>
- Selective Training and Service Act of 1940. (1940). United States Statutes at Large, ch. 720, Pub. L. No. 76–783, 54 Stat. 885 (September 16, 1940). URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-54/pdf/STATUTE-54-Pg885-2.pdf>
- Stentiford, B. M. (2023). Selective Service Before the All-Volunteer Force. Military Review (November–December 2023). URL: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/November-December-2023/Selective-Service/>
- Sullivan, M. P. (1992). Conscientious Objection in an All-Volunteer Military: An Impermissible Accommodation of Religious Freedom? Mercer Law Review, 43(2), Article 8. URL: https://digitalcommons.law.mercer.edu/jour_mlr/vol43/iss2/8
- Supreme Court of the United States. *Ex parte Milligan*. (1866). 71 U.S. (4 Wall.) 2. Teaching American History (Ashbrook Center). URL: <https://teachingamericanhistory.org/document/ex-parte-milligan-2>
- Taylor, S. J., Kanter, A., & Ferri, B. A. (2009). Acts of Conscience: World War II, Mental Institutions, and Religious Objectors. Syracuse University Press. (JSTOR). URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1j5d899>
- Conscientious Objectors and the Civilian Public Service. The National WWII Museum (New Orleans). URL: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/conscientious-objectors-civilian-public-service>
- The Selective Service System and Draft Registration: Issues for Congress (R44452). (2021). Congressional Research Service. (Updated version). URL: https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R44452/R44452.17.pdf
- United States v. Seeger, 380 U.S. 163. FindLaw (case text). United States Supreme Court. (1965). URL: <https://caselaw.findlaw.com/court/us-supreme-court/380/163.html>
- Universal Military Training and Service Act (P.L. 82–51; 65 Stat. 75). United States Congress. (1951). Congress.gov (Library of Congress). URL: <https://www.congress.gov/82/statute/STATUTE-65/STATUTE-65-Pg75.pdf>
- Walker, S. (2012). The Birth of the Civil Liberties Bureau and the National Civil Liberties Bureau, 1917–1919. University Archives, Princeton University Library. URL: <https://universityarchives.princeton.edu/2012/09/the-birth-of-the-civil-liberties-bureau-and-the-national-civil-liberties-bureau1917-1919/>
- Welsh v. United States, 398 U.S. 333. U.S. Reports (GovInfo) United States Supreme Court. (1970). URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USREPORTS-398/pdf/USREPORTS-398-333.pdf>
- World War I Draft Registration. National Archives (U.S.). URL: <https://www.archives.gov/research/military/ww1/draft-registration>



This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.